

แนวทางการส่งเสริมการจัดประสบการณ์แบบโครงการในห้องเรียน ของเด็กปฐมวัย

GUIDELINES FOR PROMOTING PROJECT APPROACH IN CLASSROOM FOR CHILDENT

ปาริฉัตร ไชยเดช และคณะ*

Parichat Chaiyadat and Others

Received: 2021-09-19

Revised: 2021-12-22

Accepted: 2021-12-31

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ การจัดประสบการณ์แบบโครงการมีทั้งหมด 3 ระยะดังนี้ 1) ระยะเริ่มต้นโครงการ 2) ระยะพัฒนาโครงการ 3) ระยะรวบรวมสรุปโครงการ การจัดประสบการณ์แบบโครงการในห้องเรียนของเด็กปฐมวัยเป็นการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้ในสิ่งที่สนใจ เด็กเป็นผู้เสนอในสิ่งที่สนใจอยากเรียนรู้ร่วมกันในห้องเรียน เมื่อได้สิ่งที่เด็กสนใจอยากเรียนรู้ เรียนรู้ผ่านการลงมือทำ โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุน จัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ในการจัดประสบการณ์ในแต่ละครั้ง และการให้ความร่วมมือจากผู้ปกครอง การจัดสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียนและในห้องเรียน

คำสำคัญ: การจัดประสบการณ์, แบบโครงการ, เด็กปฐมวัย

ABSTRACT

This article aims to learn about the project approach. There are 3 stages as follows: 1) project initiation stage 2) project development stage 3) project summary stage. Organizing project-like experiences in early childhood classrooms is student-centered. It is learning by their interesting Children present their interests in learning together in the classroom. When the children are interested in learning they learn through doing with teachers as supporters, preparing equipment in

*

อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน, เบอร์โทร 084-4035395, E-mail: parichat.tpari@gmail.com

อนันท์ กรมน้อย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

พงษ์มนัส ดีอด คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

สุลีพร นาห้วน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

พระกิตติพล เชื้องาม นักวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

each experience, and cooperating with parents to organize the environment outside the classroom and in the classroom.

Keywords: Organizing Experience, Project approach, Early childhood

1. บทนำ

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผู้เรียนสามารถเลือกหรือมีส่วนร่วมในการเรียนตามความสนใจของเด็ก เรียนรู้ ลงมือทำ เด็กมีทักษะความรู้และมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย หากเทียบกับการเรียนรู้ในสมัยก่อนที่เน้นที่ครูผู้สอนเป็นสำคัญ ครูเป็นผู้แสดงเพียงคนเดียวต่างจากปัจจุบัน

การจัดประสบการณ์แบบโครงการ¹ เป็นหนึ่งการเรียนรู้ที่ครูปฐมวัยให้ความสนใจนำไปจัดประสบการณ์ในห้องเรียนของเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์แบบโครงการจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาเด็กให้เกิดทักษะและพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ - จิตใจ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา การจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เด็กมีส่วนร่วมในการเลือกหัวข้อที่สนใจอยากเรียนร่วมกันในห้องเรียน และมีระยะในการจัดประสบการณ์ทั้งหมด 3 ระยะ

1) ระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะที่สร้างความสนใจให้เด็ก และนำไปสู่หัวข้อที่เด็กสนใจที่จะเรียนรู้ เสนอหัวข้อในการจัดประสบการณ์ และครูมีหน้าที่กระตุ้นให้เด็กสนใจอยากเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และครูควรให้เวลากับเด็กเพื่อให้เด็กเลือกหรือตัดสินใจ

2) ระยะพัฒนาโครงการ ครูและเด็กร่วมกันตั้งคำถามเกี่ยวกับหัวข้อที่เด็กเสนอและสนใจที่จะเรียนรู้ ครูมีหน้าที่เตรียมอุปกรณ์ สถานที่ อำนาจความสะดวกในการจัดกิจกรรม เด็กร่วมกันทำกิจกรรมมีการทำสื่อ การจัดการแสดงบทบาทสมมติ การศึกษาแหล่งเรียนรู้อื่น

3) ระยะรวบรวมสรุปโครงการ เมื่อเด็กสิ้นสุดความสนใจในโครงการเดิม ครูต้องหันเหให้เด็ก กระตุ้นให้เด็กสนใจในโครงการใหม่ เพื่อให้เกิดหัวข้อในการจัดประสบการณ์แบบโครงการเรื่องใหม่ และในระยะนี้ ครูและเด็กร่วมกันจัดนิทรรศการโครงการเดิมเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสแสดงผลงานของตนเอง

2. ความหมายของการจัดประสบการณ์

การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้แก่เด็กเพื่อที่จะเตรียมพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 และศตวรรษต่อ ๆ ไป การจัดประสบการณ์แบบโครงการช่วยเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็กอย่างลุ่มลึกด้วยตนเอง สอนให้เด็กรู้วิธีการเรียนรู้ ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองต่อไปได้ตลอดชีวิตและการสอนวิธีการคิดรูปแบบต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ทำให้เด็กสามารถพิจารณาข้อมูลอย่างมีเหตุมีผลพิจารณาถึงความถูกต้องและประโยชน์ได้ตามวัย การจัดประสบการณ์แบบโครงการบูรณา² การเข้ากับวิชาต่าง ๆ ให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างมีความหมายและเป็นที่สนใจของเด็ก เช่น คณิตศาสตร์ ภาษา วิทยาศาสตร์

¹ วัฒนา มัคคสมัน, การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล, วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย), กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ถ่ายเอกสาร, 2539.

² โรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่, เอกสารประกอบการประชุม. เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2564

ภูมิศาสตร์ สังคมศึกษา สุขศึกษา หรือประวัติศาสตร์ การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นที่ยอมรับกันแพร่หลายในการศึกษาว่าเป็นวิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (Brain Based Learning) อย่างมาก

การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เด็กสนใจในโลกแห่งความเป็นจริงและพบเห็นในชีวิตประจำวัน ซึ่งเด็ก ๆ สามารถศึกษาได้โดยง่ายทั้งที่โรงเรียน ที่บ้าน และในชุมชน การจัดประสบการณ์แบบโครงการนี้ ช่วยให้เด็กมีทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในสิ่งที่เด็กต้อง การเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อันเป็นรากฐานที่แข็งแกร่งของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเด็ก การจัดประสบการณ์แบบโครงการยังตั้งอยู่บนรากฐานของทฤษฎีปัญหาและช่วยพัฒนาจิต 5 ประการด้วยการดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีการดำเนินการคล้ายคลึงกับการเรียนรู้แบบ Constructionism ด้วยแต่สามารถนำมาใช้กับเด็กปฐมวัยหรือเด็กอนุบาลได้

เด็กวัยอนุบาลชอบที่จะสำรวจสืบค้น เด็ก ๆ สนุกสนานกับการได้เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว การจัดประสบการณ์แบบโครงการทำให้เด็กได้เป็นผู้ลงมือทำการศึกษาสิ่งต่าง ๆ ใกล้ตัวเด็กที่เด็ก ๆ สนใจ และมีคุณค่าที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งนั้นโครงการเปรียบเสมือนเรื่องราวที่สนุกตื่นเต้น

การจัดประสบการณ์แบบโครงการคือ การเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่ใช้กันแพร่หลายทั่วโลก เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนามาจากการจัดการเรียนรู้แบบ Reggio Emilia ในประเทศอิตาลี ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบนี้เด็กจะเรียนรู้ลุ่มลึกในเรื่องที่เด็กสนใจ อยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งนั้น เป็นการเรียนรู้ที่เด็กจะเป็นนักวิจัยตัวน้อย วิธีการจัดประสบการณ์แบบโครงการจะช่วยให้ครูบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา หรือสุขศึกษา เข้าไปให้เด็กได้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นวิธีการที่เด็กจะเรียนรู้ว่าจะสามารถหาคำตอบหรือข้อมูลของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้อย่างไร และแหล่งข้อมูลหรือแหล่งเรียนรู้มีที่ใดบ้าง เด็กจะได้รับประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้และแบ่งปันความรู้ของตนให้ผู้อื่นรับทราบด้วยวิธีที่หลากหลาย

การจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัย โดยให้ได้รับประสบการณ์ตรงจากการเล่น³ การลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี และเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้านทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยมีใช้มุ่งจะให้อ่านเขียนได้ตั้งเช่นในระดับประถมศึกษาแต่เป็นการปูพื้นฐานหรือพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ได้ดี และเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ ให้ครบทุกด้านทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมีใช้มุ่งจะให้อ่านเขียนได้ตั้งเช่นระดับประถมศึกษาแต่เป็นการปูพื้นฐานหรือพัฒนาการทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เช่น ทักษะในการสังเกตโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าสรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์เป็นการจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัยที่มีใช้มุ่งเน้นด้านวิชาการหรือการเรียนรู้เนื้อหาวิชาการ แต่เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน โดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ มีประสบการณ์ตรงกับสื่อ สิ่งแวดล้อม บุคคล ตามความสามารถของเด็ก เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในระดับต่อไป

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยขึ้นอยู่กับพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับ รวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็กพัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขใน

³ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, เอกสารและผลงานวิจัยการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศไทย. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2536), หน้า 58

ปัจจุบันมิใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น แต่เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ในสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัยอากาศสดชื่น ผ่อนคลายไม่เครียดมีโอกาสออกกำลังกาย และพักผ่อน มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม

3. ลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ลักษณะในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ⁴ มีหลายลักษณะดังนี้

1) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้ร่วมกับระบบการสอนในหลักสูตรตามปกติ โดยโอกาสที่ครูจะใช้รูปแบบการเรียนการสอนนี้จะเกิดขึ้นภายใต้สภาพการเรียนการสอนตามปกติ เมื่อครูสังเกตเห็นว่าเด็กมีความสนใจในเรื่องหนึ่งเรื่องใดเป็นพิเศษ และต้องการจะศึกษาเรื่องนั้นต่อไป และครูพิจารณาว่าสามารถจัดกิจกรรมเพื่อศึกษาเรื่องนั้นได้และมีแหล่งทรัพยากรเพียงพอในการศึกษาเรื่องนั้น

2) จุดเน้นสำคัญของการจัดการเรียนการสอนนี้มุ่งที่ความสนใจของเด็กเป็นหลักเพื่อให้เด็กมีโอกาสได้ศึกษาเรื่องที่ตนสนใจในวิธีการของเด็กเองดังนั้นการสอนแบบโครงการไม่มีการวางแผนการสอนอย่างชัดเจนไว้ล่วงหน้าครูผู้สอนคอยจะสังเกตจนพบความความสนใจของเด็ก แล้วจึงจะสามารถร่วมกันวางแผนและกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันกับเด็กขึ้นและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการความสนใจของเด็ก

3) แม้ว่าการสอนแบบโครงการจะมุ่งที่ความสนใจของเด็กเป็นรายบุคคล แต่ในการเลือกหัวข้อของโครงการที่จะทำการศึกษา นั้น เด็กทั้งกลุ่มจะร่วมกันเลือกหัวข้อของโครงการร่วมกัน ภายใต้การรอบความสนใจของเด็กส่วนใหญ่ในห้องเรียนและภายใต้การพิจารณาของครูว่าหัวข้อดังกล่าวสามารถเลือกเป็นหัวข้อโครงการได้หรือไม่ โดยครูพิจารณาเกณฑ์ในการเลือกหัวข้อของโครงการดังนี้

- 3.1) เป็นหัวข้อที่เด็กทุกคนหรือเด็กส่วนใหญ่ของกลุ่มสนใจ
- 3.2) มีแหล่งทรัพยากรในห้องถิ่นเพียงพอที่จะจัดกิจกรรมในหัวข้อโครงการนี้ได้
- 3.3) เป็นหัวข้อที่เด็กพอจะมีประสบการณ์อยู่บ้างแล้ว
- 3.4) เป็นหัวข้อที่เด็กสามารถใช้ประสบการณ์ตรงในการค้นหาข้อมูลข้อเท็จจริงได้
- 3.5) เป็นเรื่องที่เป็นจริง สามารถให้เด็กมีประสบการณ์ตรงกับเรื่องนั้นได้
- 3.6) เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้มีการร่วมมือกันทำงาน
- 3.7) เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ สร้างสิ่งของหรือเล่นสมมุติ
- 3.8) เป็นหัวข้อที่มีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์ของการเรียนการสอน
- 3.9) เด็กมีโอกาสใช้ทักษะต่างๆในการเรียนรู้
- 3.10) ผู้ปกครองมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการ

4) การสอนแบบโครงการต้องการครูที่มีคุณลักษณะ⁵ สำคัญอย่างยิ่งคือต้องเป็นผู้ที่ยอมรับเด็กโดยแท้ เชื่อมั่นว่าเด็กสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตัวเด็กเอง โดยครูจะต้องแสดงบทบาทผู้ฟังที่ดีให้เข้าใจอย่าง

⁴ วัฒนา มัคคสมัน, การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล, วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย), กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ต่ายเอกสาร, 2539.

ลึกซึ้งถึงความต้องการความสนใจของเด็กและจัดกิจกรรมตามความสนใจของเด็กอย่างแท้จริงต้องไม่แสดงบทบาทของผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กไม่เป็นผู้กำหนดกิจกรรมให้เด็กทำตามความคิดของครู

4. ขั้นตอนในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

วิธีการสอนแบบ Project Approach เป็นวิธีการจัดประสบการณ์ให้เด็กเลือกเรื่อง หรือหัวข้อของโครงการตามความสนใจของเด็ก ๆ โดยเฉพาะ คุณครูสามารถกำหนดขอบเขตตามพัฒนาการของเด็ก ๆ ผ่านกระบวนการ 3 ระยะ ตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นโครงการ ขั้นพัฒนาโครงการ จนถึงการสรุปโครงการ ซึ่งจะช่วยให้คุณครูสามารถจัดระเบียบ ความก้าวหน้าของกิจกรรมตามการพัฒนาความสนใจของเด็ก และการมีส่วนร่วมกับหัวข้อการเรียนรู้ นั้น ๆ ในระหว่างขั้นตอนการวางแผนเบื้องต้น คุณครูจะเลือกหัวข้อการเรียนรู้ตามความสนใจของเด็กเป็นหลัก และระดมประสบการณ์ความรู้ แนวคิดของตัวเด็ก แล้วนำเสนอเป็นหัวข้อใน Mind Map จากนั้นแตกออกมาเป็นหัวข้อย่อย เพื่อที่จะถูกเพิ่มในหัวข้อของ Mind Map และใช้สำหรับบันทึกความก้าวหน้าของโครงการอีกด้วย เด็ก ๆ ตื่นเต้น ดีใจที่ได้เรียนรู้ข่าวโพดจากของจริง

การกำหนดหัวข้อโครงการ หัวข้อการเรียนรู้สามารถกำหนดได้จากเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของตัวเด็กเอง เพราะทุก ๆ คำถามที่เด็กถาม มักเป็นเรื่องใกล้ตัวที่เด็กพบเห็นได้จากประสบการณ์ตรงในชีวิตประจำวัน และในคำถามที่เด็กถาม คุณครูจะเป็นเพียงผู้ชี้แนะและจะไม่ให้คำตอบทันทีกับคำถามที่เด็กถาม แต่คุณครูจะให้เด็กค้นหาคำตอบด้วยตัวเอง ผ่านการสืบค้นจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ ตัวอย่าง เช่น โครงการโปรษณีย์ เด็ก ๆ มีข้อสงสัยเกี่ยวกับโปรษณีย์ โปรษณีย์มีประโยชน์อย่างไร คุณครูจะเป็นผู้แนะหรือชี้แนะ โดยใช้การระดมความคิดจากเด็ก ๆ ถึงความเป็นไปได้ในหัวเรื่องนั้น ๆ เด็กบางคนที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์ตรง อาจจะแบ่งปันความรู้ให้เพื่อน ๆ ฟัง และให้เด็ก ๆ ไปหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอินเทอร์เน็ต แผ่นพับ นิตยสาร และผู้ปกครองที่บ้าน เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว เด็ก ๆ ก็จะนำข้อมูลที่ได้นำมาสนทนาพูดคุยแลกเปลี่ยนกันที่ละหัวข้อ เพื่อที่จะตรวจสอบให้แน่ใจว่าเด็ก ๆ มีความเข้าใจในหัวข้อที่กำลังแลกเปลี่ยนกันหรือไม่ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การสอนแบบโครงการใช้เวลาในการสอนค่อนข้างนาน หลายสัปดาห์กว่าจะเสร็จสมบูรณ์ หรือในบางหัวข้อก็อาจใช้เวลาเป็นเดือน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก ๆ ด้วยค่ะ

การสอน 3 ระยะของ Project Approach

การเรียนรู้แบบ Project Approach แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1: การเริ่มต้นโครงการ

คุณครูร่วมกันอภิปรายหัวข้อกับเด็ก ๆ เพื่อค้นหาประสบการณ์ที่เด็กมี สิ่งที่เด็กรู้แล้ว และสิ่งที่เด็กอยากรู้ เด็ก ๆ จะได้เรียนรู้จากประสบการณ์ และแสดงความเข้าใจแนวคิดที่เกี่ยวข้อง จากการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน คุณครูจะใช้คำถามถาม เพื่อกระตุ้นให้เด็กตอบคำถาม และทำจดหมายเกี่ยวกับหัวเรื่องการเรียนรู้ของโครงการส่งกับบ้านถึงผู้ปกครอง เพื่อสนับสนุนให้ผู้ปกครองได้พูดคุยกับลูกเกี่ยวกับ

⁵ อ้างอิงแล้ว, การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร, 2539.

หัวข้อนั้น ๆ และแบ่งปันความรู้ให้กับเด็ก ๆ เพื่อเด็กจะได้นำความรู้ใหม่ ๆ ที่ได้รับมาพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อน ๆ ในห้องต่อไป

ระยะที่ 2: การพัฒนาโครงการ

ขั้นตอนนี้จะเป็นการจัดโอกาสให้เด็ก ๆ ได้ทำงานภาคสนามและพูดคุยกับผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่เด็กสนใจเรียนรู้ โดยคุณครูจะเป็นผู้จัดหาทรัพยากรต่าง ๆ เช่น หนังสือ เอกสารงานวิจัย พร้อมทั้งแนะนำวิธีการตรวจสอบที่หลากหลายให้กับเด็ก เพื่อช่วยเด็กในการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลด้วยตัวจริง เปิดโอกาสให้เด็กแต่ละคนมีส่วนร่วมในการเป็นตัวแทนของสิ่งที่เค้ากำลังสืบค้น และช่วยให้เด็กสามารถทำงานตามความสามารถของตัวเองได้ เช่น บางคนมีทักษะพื้นฐานด้านงานประดิษฐ์ การวาดภาพ การนำเสนอ และการเล่นละคร โดยคุณครูช่วยสนับสนุนให้เด็กได้ทำงานตามความถนัดของแต่ละคนผ่านการอภิปรายในห้องเรียน ซึ่งหัวข้อของ Mind Map ที่ออกแบบไว้ก่อนหน้า จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าของโครงการด้วยค่ะ เด็ก ๆ เรียนรู้เรื่องข้าวและลงมือทำด้วยตนเองอย่างสนุกสนาน

ระยะที่ 3: การสรุปโครงการ

เด็กและคุณครูร่วมกันจัดนิทรรศการ โดยให้เด็กแบ่งปันสิ่งที่เรียนรู้เกี่ยวกับหัวข้อ Project Approach ให้เด็ก ๆ ช่วยกันอภิปรายถึงหลักฐานที่สืบค้น เปรียบเทียบการตั้งสมมุติฐานว่าตรงกันหรือไม่ เล่าเรื่องโครงการของพวกเขาให้ผู้ฟัง โดยเน้นจุดเด่นของโครงการ คุณครูและผู้ปกครองช่วยเด็ก ๆ วางแผนการดำเนินการ พร้อมเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งที่เด็ก ๆ ทำและค้นพบ อย่างเต็มความสามารถ ความสนุกสนาน ความกระตือรือร้นและความภูมิใจในตัวเด็กผ่านผลงานต่าง ๆ ทั้งนี้ครูควรบันทึกความคิดและความสนใจของเด็กในระหว่างการทำโครงการ เพื่อเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงทางความสนใจ ความรู้ และความคิดของเด็ก ๆ ว่าก่อนเริ่มโครงการและหลังจากสรุปโครงการมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และเพื่อเป็นแนวทางในการหาหัวข้อของโครงการในครั้งต่อไป

5. ประโยชน์ของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ประโยชน์ของการจัดประสบการณ์แบบโครงการดังนี้

- 1) ช่วยให้เด็กได้มีโอกาสที่จะประยุกต์ใช้ทักษะที่มีอยู่และเพิ่มความชำนาญในทักษะนั้นยิ่งขึ้น
- 2) แสดงให้เห็นถึงความสามารถและความถนัดของเด็ก
- 3) แสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจภายใน และความสามารถที่เกิดจากตัวเด็กเองในงานกิจกรรมที่ทำ
- 4) ส่งเสริมให้เด็กรู้จักตัดสินใจว่าควรทำอะไรและผู้ใหญ่ยอมรับในความต้องการของเด็กโดยเด็กมี

ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง⁶ มีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำและเด็กเป็นผู้ตัดสินใจลงมือปฏิบัติ

- 5) ส่งเสริมให้ครูมีทักษะในการปฏิบัติงาน⁷

6. ส่งเสริมให้เด็กมีวิธีการทำงานอย่างมีแผน และทำงานตามแผนที่วางไว้

⁶ พัชรีย์ ผลโยธิน, เด็กปฐมวัยกับการเรียนรู้แบบโครงการ. (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2544).

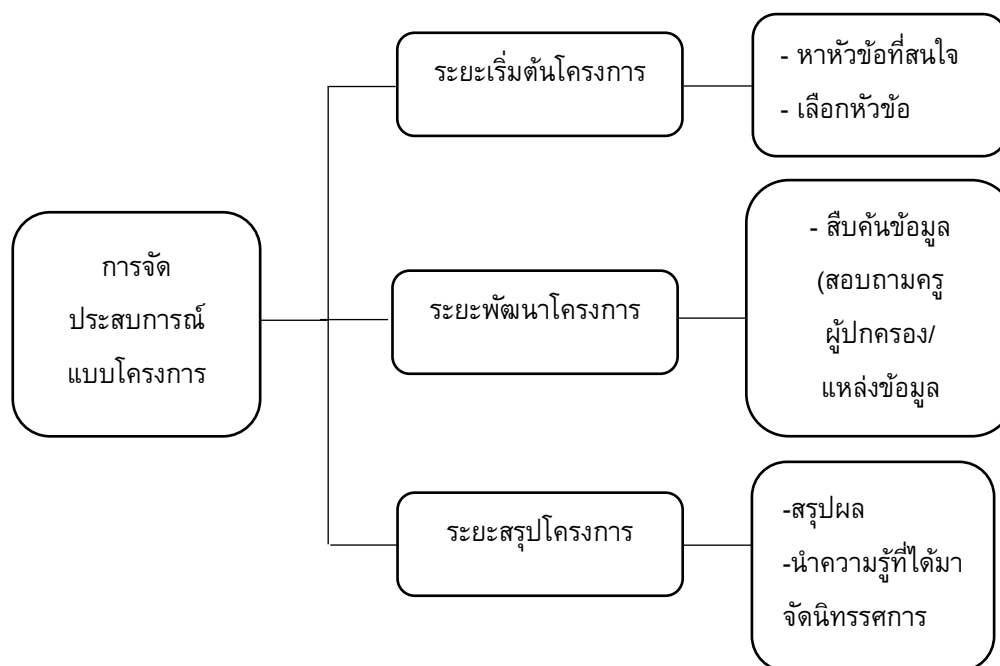
⁷ สมสุดา มัชฌมจันทร์, การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการในโรงเรียนอนุบาล สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

- 7) ส่งเสริมให้เด็กมีความคิดเชิงสร้างสรรค์
- 8) ผู้เรียนสามารถนำโครงการที่ทำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงทั้งในส่วนที่เป็นวัสดุหรือผลิตภัณฑ์ได้จากโครงการและวิธีการทำงานอย่างมีระบบ
- 9) ฝึกฝนกระบวนการในการค้นคว้าหาความรู้กรณีที่เป็นโครงการแบบรายงาน
- 10) กรณีที่เป็นโครงการระดับกลุ่มจะส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มอย่างไร ก็ตามมีผู้วิจารณ์ถึงข้อจำกัดของวิธีการจัดประสบการณ์แบบโครงการหลายประการว่าการให้ผู้เรียนปฏิบัติโครงการนั้นเป็นการเสียเวลาและสิ้นเปลืองทรัพยากรอยู่ไม่น้อยและผลที่ได้ก็ไม่แน่ไม่ว่าจะคุ้มกับเวลา และทรัพยากรที่เสียไปหรือไม่นอกจากนั้นถ้าครูมีข้อจำกัด เช่นไม่มีความรู้ในโครงการที่ผู้เรียนปฏิบัติอย่างเพียงพอย่อมไม่สามารถอธิบายหรือให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนได้ เมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือหรือบางครั้งถ้าครูเป็นคนใจร้อนไม่อดทนที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติโครงการด้วยตนเอง ครูอาจยื่นมือเข้าไปเกี่ยวข้องและลงมือปฏิบัติโครงการนั้นๆ เสียเองซึ่งการกระทำดังกล่าวจะไม่ช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติเท่าที่ควร
- 11) เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุขสนุกสนานเพราะได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจ⁸
- 12) เด็กได้ประยุกต์ใช้ความรู้ ประสบการณ์และทักษะที่มีอยู่ในการดำเนินโครงการอีกทั้งการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้ยังช่วยส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น และทักษะที่ใช้ในการดำเนินชีวิตในอนาคต เช่นการทำงานเป็นกลุ่มการแก้ไข ปัญหาการสืบค้นข้อมูล การคิดอย่างเป็นกระบวนการ และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นต้น
- 13) การจัดประสบการณ์เรียนรู้แนวทางนี้ช่วยให้ครูเข้าใจเด็กมากขึ้นทั้งในด้านความสนใจความรู้ ความสามารถ ความถนัด และสิ่งที่เด็กควรได้รับการส่งเสริม

6. พ่อแม่ ผู้ปกครองจะนำการสอนแบบโครงการมาประยุกต์ใช้กับลูก

การจัดการสอนแบบโครงการนำมาประยุกต์ใช้ในครอบครัวได้เป็นอย่างดี โดยให้ลูกได้เรียนรู้เรื่องที่เขาสนใจทั้งในแนวกว้างและแนวลุ่มลึกที่เขาสามารถเรียนรู้ได้ สนับสนุนลูกให้สืบหาคำตอบด้วยตนเองโดยพ่อแม่หรือพี่ น้องวัยใกล้เคียงกันเป็นเพื่อนร่วมเรียน ด้วยวิธีการอ่านหนังสือ การวาดภาพ การสร้างเรื่อง การสังเกต การเขียน และรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญซึ่งอาจจะเป็นญาติผู้ใหญ่ เช่น ย่า ยาย เพื่อนบ้าน นำลูกไปเรียนรู้ที่แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง และให้ลูกประมวลความรู้ที่ค้นพบ สิ่งสำคัญ พ่อแม่จะต้องเข้าใจว่าการสอนแบบโครงการจะต้องอาศัยเวลา บางครั้งลูกอาจจะประมวลสรุปความรู้ไม่ได้ ต้องค้นหาสาเหตุ บางครั้งอาจจะเกิดจากเรื่องที่สนใจนั้นใช้เวลาศึกษายาวนาน หรือการรับรู้เรื่องราวขาดการเชื่อมโยง ประสบการณ์เดิม เมื่อลูกได้รับการส่งเสริมให้สืบค้นความรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา พ่อแม่จะสังเกตพบว่า ลูกได้ใช้ภาษา ได้พัฒนาทักษะสังคม ได้พัฒนาความคิดผ่านการใช้คำถาม การแก้ปัญหา และได้ทักษะการสังเกต

⁸ สิริวรรณ ศรีพล และพันทิพา อุทัยสุข, การสอนแบบโครงการ. (นนทบุรี: สำนักเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2540).

ภาพประกอบที่ 1: การจัดประสบการณ์แบบโครงการ

7. บทสรุป

การจัดประสบการณ์แบบโครงการในห้องเรียนของเด็กปฐมวัย เป็นการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการเรียนรู้ผ่านการลงมือกระทำ เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ กว่าจะได้หัวข้อที่เด็กสนใจที่จะเรียนรู้ เด็กจะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองและครู การที่เด็กๆ ได้ร่วมเสนอหัวข้อที่จะทำโครงการนั้นจะมีเด็กที่เสนอหัวข้อมากมายและครูจะเลือกหัวข้อที่มีคะแนนและความสนใจมาก เด็กๆ จะได้เรียนรู้ถึงการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น หัวข้อที่ได้อาจจะมาจากการที่ครูพาเด็กเดินสำรวจบริเวณโรงเรียนเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กสนใจ เมื่อได้หัวข้อและจะเข้าสู่ระยะที่ 2 ซึ่งเด็กมีการทำกิจกรรมมีส่วนร่วมร่วมกับเด็กคนอื่น มีความร่วมมือ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์จริง โดยมีครูคอยเป็นคนแนะนำและคอยสนับสนุนในสิ่งที่เด็กต้องการ ครูและผู้ปกครองพาเด็กออกไปสู่การเรียนรู้นอกห้องเรียน ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมถึงการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในเรื่องที่เด็กสนใจ เมื่อเข้าสู่ระยะที่ 3 ในระยะนี้เด็กๆ จะได้รวบรวมสื่อ การเรียนรู้ทั้งหมดในระยะเวลาที่ 2 ออกมาจัดนิทรรศการ แสดงละคร เด็กได้แสดงความสามารถของตนเองให้ผู้ปกครอง เพื่อนต่างชั้นเรียน ครูและคนอื่น ๆ ที่เข้ามาเยี่ยมชมห้องเรียนตัวเองในหัวข้อ/เรื่อง ที่ทำโครงการ และการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองในการนำมาประยุกต์ใช้กับลูก เป็นการสนับสนุนให้ลูกสืบค้น และเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้ปกครองสามารถช่วยเชื่อมโยงเหตุการณ์ให้กับลูก และช่วยในการแก้ปัญหาได้ เพราะเหตุนี้การจัดประสบการณ์แบบโครงการจึงเป็นที่นิยมมากสำหรับครูปฐมวัยในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- พัชรีย์ ผลโยธิน. **เด็กปฐมวัยกับการเรียนรู้แบบโครงการ**. นนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2544.
- วัฒนา มัคคสมัน. **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร, 2539.
- โรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่. **เอกสารประกอบการประชุม**. เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2564
- สิริวรรณ ศรีพหล และพันทิพา อุทัยสุข. **การสอนแบบโครงการ**. นนทบุรี. สำนักเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2540.
- สมสุดา มัชฌิมจันทร์. **การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ การสอนแบบโครงการในโรงเรียนอนุบาล สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. **เอกสารและผลงานวิจัยการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2536